"Ο ΝΟΥΜΑΣ"

ΒΓΑΙΝΕΙ ΚΑΘΕ ΚΕΡΙΑΚΗ

ΣΥΝΤΡΟΜΗ ΧΡΟΝΙΑΤΙΚΗ

Γιὰ τὴν Ἀθήνα Δρ. 5.— Γιὰ τὶς Ἐπαρχίες δρ. 7
Γιὰ τὸ Ἐξωτερικὸ ᾧρ. χρ. 10.

Γιὰ τὶς ἐπαρχίες δεχόμαστε καὶ τρίμηνες (2 δρ. τὴν τριηνία) συντρομές.

Κανένας δὲ γράφεται συντρομητὴς ἂ δὲ στείλει μπροστὰ τὴ συντρομή του.

10 λεφτὰ τὸ φύλλο λεφτὰ 10

ΒΡΙΣΚΕΤΑΙ. Στὰ κιόσκια (Σύνταγμα, Ὁμόνοια. Εθν. Τράπεζα Ὑπ. Οἰκονομικῶν, Σταθμὸς Τροχιόδρομου (Ἀκαδημία), Βουλή, Σταθμὸς ὑπόγειου Σιδε. ρόδρομου (Ὁμόνοια), στὰ βιβλιοπωλεῖα «Ἑστίας» Γ. Κολάρου καὶ Σακέτου (ἀντίκρυ στὴ Βουλή).

ΠΑΡΑΓΡΑΦΑΚΙΑ

Χατζηδακισμοί—Ὁ Ἰανὸς τῆς Καθαρεύουσας—Τὰ Κυπριώτικα.—Τὸ Τζαμί.

***ΑΥΤΗ** τὴ βδομάδα εἴχαμε δυὸ ξεσπαθώματα κατὰ τῆς δημοτικῆς—ἕνα βιβλικὸ κ' ἕνα ρητορικό. Καὶ τὰ δυὸ ἀπὸ τὸ Πανεπιστήμιο.*

Ἡ βιβλικὴ ἀποκάλυψη μᾶς ἦρθε ἀπὸ τὸν κ. Γ. Χατζηδάκη. Στὸ Μαρτιάτικο παράρτημα τῆς «Ἀθήνας» τύπωσε ἕνα φαρδύπλατο ἄρθρο γιὰ τὸ γλωσσικὸ ζήτημα καὶ τοῦ ἔβαλε γιὰ τίτλο τὶς δυὸ θαματουργὲς λέξες — «Γενηθήτω Φῶς». Ὅμως φῶς δὲν ἔγινε γιατὶ μόνος ὁ θεὸς μποροῦσε νὰ κάνῃ φῶς ἀπὸ τὸ χάος καὶ τὴν ἀνυπαρξία κι ὁ κύριος καθηγητής, ὅσο σοφὸς κι ἂν εἶναι, δὲν ἔχει τὸ θεῖο χάρισμα νὰ βγάζῃ φῶς ἀπὸ τὸ κλασικὸ σκοτάδι ὅπου παραδέρνουνε οἱ γλωσσικές του θεωρίες.

Μελετήσαμε τὸ ἄρθρο μὲ προσοχὴ μὰ ἐπιχείρημα καινούριο κανένα δὲ βρήκαμε. Κι οὔτε θὰ εἴταν δὰ πιθανὸ καὶ νὰ βρεθῇ γιατὶ δὲν ὑπάρχει. Κ' ἐπειδὴ ἐμεῖς πάλι ἔχουμε τόσο συχνὰ ἀπαντήσει στὰ διάφορα κατηγορητήρια ποὺ ξεσφεντόνισε ὁ κύριος Χατζηδάκης ἐναντίο τῆς δημοτικῆς κ' ἐπειδὴ νομίζουμε πὼς ἔχουμε ἀρκετὰ καθαρὰ πιὰ ξηγήσει τί θέμα καὶ τί ἐννοοῦμε, περιττὸ μᾶς φαίνεται νὰ ξαναρχίσουμε τὰ παλιὰ ξαναμασσήματα. Λίγα μόνο πράματα θὰ ξεσηκώσουμε ἀπὸ τὸ ἄρθρο τοῦ κ. Χατζηδάκη γιὰ νὰ δείξουμε πόσο μακριὰ βρίσκεται ἀπὸ τὴ γνωριμία τῆς ζωῆς.

Μᾶς ξαναλέει τὸν παλιό του ἀφορισμὸ πὼς : «βάσις τοῦ »ἡμετέρου λόγου, γραπτοῦ καὶ προφορικοῦ, θὰ εἶναι ὁ λα»λούμενος ἐν ταῖς ἐπισήμοις συναναστροφαῖς καὶ οἰκίαις κε»καθαρμένος καὶ ἐξευγενισμένος».

Ἡ ἐφαρμογὴ αὐτῆς τῆς ἀρχῆς προϋποθέτει πὼς πρέπει:

1) νὰ βρεθοῦνε, ν' ἀριθμηθοῦνε καὶ νὰ καταλογιστοῦνε τὰ ἐπίσημα αὐτὰ σπίτια, οἱ ἐθνικοὶ αὐτοὶ πριμικήριοι, ποὺ σταλθήκανε ἀπὸ τὴ μοῖρα γιὰ νὰ κανονίσουνε καὶ τὸ γραφτὸ καὶ τὸν προφορικὸ λόγο.

2) νὰ βρεθῇ σὲ ποιὲς ἐπίσημες ὧρες καὶ στιγμὲς μιλοῦνε αὐτοὶ οἱ δυστυχισμένοι «τὸν κεκαθαρμένον καὶ ἐξευγενισμένον λόγον». Αὐτὲς οἱ ὧρες καὶ στιγμὲς ἀνάγκη νὰ χωριστοῦνε ἀπὸ τὴν ἄλλη τους ζωή, ἀδιάφορο ἂν ἴσια ἴσια αὐτὴ εἶναι ἡ ζωὴ ποὺ φτειάνεται καὶ κυβερνιέται μὲ τὴν ἀγάπη καὶ τὸ μῖσος, τὸ φόβο καὶ τὴ λαχτάρα, τὸ γέλοιο καὶ τὸ κλάμα Ἴσως ὅμως τὸ ξεκαρδιστικὸ γέλοιο κι ὁ κιτρινιόρης φόβος καὶ τὸ ἐρωτικὸ πάθος νὰ εἶναι κι αὐτὰ κατὰ τὸν κύριο καθηγητὴ ἐπίσημα φαινόμενα. Ἂν εἶναι νὰ μᾶς τὸ πῇ γιὰ νὰ τὸ ξέρουμε καὶ γιὰ νὰ συμπεράνουμε ἀμέσως πὼς ἡ ἀστικὴ κι ὁ ἀναδιπλασιασμὸς («κεκαρθαμένος») ἔχουνε κατὰ τὴ γνώμη του τὴ θέση τους στὴν ὥρα τῆς ἀγάπης καὶ τῆς ὀργῆς. Κι αὐτὸ γιατὶ ὑποθέτουμε πὼς ὁ κ. Χατζηδάκης γράφει τὴ γλώσσα ποὺ ἔμαθε στὶς ἐπίσημες συναναστροφὲς ποὺ ἀνακάλυψε ἀνάμεσα Λυκαβητοῦ καὶ Πλάκας.

Εἶναι, μὰ τὸν ἀπήγανο, ἀστεῖο νὰ λέῃ κανεὶς πὼς πέντε ἕξη σπίτια θὰ θεμελιώσουνε γλωσσικὴ τυραννία σ' ὅλο τὸν Ἑλληνισμὸ καὶ πὼς ἡ δική τους γλώσσα—θέλοντας καὶ μὴ—πρέπει νὰ γίνῃ μιὰ μέρα ἡ βάση καὶ τοῦ προφορικοῦ καὶ τοῦ γραφτοῦ λόγου σ' ὁλάκερο ἔθνος. Μὰ κεῖνο ποὺ φανερώνεται πάλι ἐδῶ εἶναι ἡ πολυκαίριν μὰ πάντα σφαλτὴ ἀντίληψη πὼς ὕφος καὶ γλῶσσα κάνουν ἕνα πράμα. Πὼς αὐτὸ τὸ λάθος κάνει ὁ κ. Χατζηδάκης—θελληματικὰ ἢ ἄθελα, δὲν τὸ ξέρουμε—γιὰ μᾶς δὲν ἔχει ρώτημα. Καὶ καθὼς εἴμαστε πρόθυμοι νὰ παραδεχτοῦμε ὅτι μερικὰ σπίτια, λίγοι νομάτοι, ἴσως κ' ἕνας μόνος ποιητής, μποροῦνε νὰ μορφώσουνε τὸ ὕφος μιᾶς ἐποχῆς, ἄλλο τόσο εἴμαστε πρόθυμοι νὰ φωνάξουμε πὼς ὁ τύπος, ἡ μορφολογία κ' ἡ σύνταξη μιᾶς γλώσσας μόνο καὶ κατάμονο θεμέλιο μποροῦνε νὰ ἔχουνε τὴν κοινὴ λαλιὰ τοῦ λαοῦ.

★

Ο κ. ΧΑΤΖΗΔΑΚΗΣ ἀραδιάζει σ' ἕξη ἄρθρα τὰ κρίματα τοῦ μαλλιαρισμοῦ. Δὲ θὰ τὰ ξεκοσκινήσουμε γιατὶ βαρεθήκαμε νὰ κοπανοῦμε ὁλοένα τὰ ἴδια. Ἡ δουλειά μας ἔτσι ποὺ στέκεται εἶναι ἀρκετὴ γιὰ νὰ δείξῃ πόσο ἀδικοῦνε τὴν ἐπιστημονική τους ἀξία ὅσοι δὲ θένε νὰ δοῦνε τὴν ἀλήθεια ποὺ ἀντρώσαμε ἐμεῖς. Ἕνα μόνο ἀρθράκι θὰ ξεχωρίσουμε γιὰ νὰ δώσουμε κάποιο δεῖγμα τῆς κριτικῆς τοῦ κ Χατζηδάκη. Εἶναι τὸ ἄρθρο 4. Λέει : «τολμῶσι (οἱ μαλλιαροί) πρὸς πλουτισμὸν δῆθεν τῆς δημοτικῆς νὰ πλάττωσι νέα »τερατώδη καὶ παντελῶς ἀκατανόητα σύνθετα». Καὶ μᾶς παρουσιάζει ἕνα καὶ μοναδικὸ παράδειγμα—*Νεράϊδα φεγγαροντυμένη*. Τόνε ρωτοῦμε, τί φταίξιμο, τί ψεγάδι βρίσκει στὸ λαμπρὸ αὐτὸ ἐπίθετο ; Πειράζει τὰ νεῦρα τῆς αἰστητικῆς του ἢ μήπως νὰ παραστρατίζῃ ἀπὸ τοὺς γλωσσικοὺς κανόνες ; Ὄχι βέβαια τὸ δεύτερο. Μ' ἂν εἶναι λοιπὸν τὸ πρῶτο τότε θὰ βρεθοῦμε στὴν ἀνάγκη νὰ παραδεχτοῦμε πὼς ὁ κύριος καθηγητὴς δὲν ξέρει τί θὰ πῇ ποίηση, τί θὰ πῇ πλαστικὴ δύναμη, δὲν ξέρει οὔτε τὰ δημοτικὰ τραγούδια οὔτε τὸ Σολωμό. Τὰ δημοτικὰ τραγούδια λένε : φεγγαρομέτωπη. Ὁ Σολωμὸς εἶπε : φεγγαροντυμένη. Ποῦ εἶναι τὸ τέρας καὶ ποιό εἶναι τὸ ἀκατανόητο ;

★

ΚΑΙ ΤΩΡΑ ἂς κοιτάξουμε τὸ διπρόσωπο Ἰανὸ κι ἀπὸ τὴν ἄλλη του μεριά. Ἀπὸ Χατζηδάκης γίνεται Μιστριώτης—ἀπὸ πολεμικὸς ἀρθρογράφος, ρήτορας οὐρανοδρόμος.

Δὲ θὰ ζουλέψουμε τὴ δόξα τοῦ κ. Μιστριώτη ποὺ γιὰ σαράντα χρόνια τώρα μασουλίζει ἀρχαϊκοὺς ρητορισμοὺς κάτω ἀπὸ τὸ φτερὸ τῆς κουκουβάγιας. Ὄχι, δὲ θὰ τόνε ζουλέψουμε γιατὶ σὰν καλοὶ πολεμιστάδες ξέρουμε νὰ δοῦμε πὼς ὁ κ. Μιστριώτης, ὅσο μῖσος κι ἂν ἔχῃ μέσα του γιὰ μᾶς, πάντα μιλᾷ μὲ κάποια εἰλικρίνεια. Ὀδῶ δὲ χωρεῖ ζούλια μὰ λύπη. Λύπη γιατὶ βλέπουμε τί κακὸ μπορεῖ μιὰ στραβὴ πεποίθηση νὰ κάνῃ, πόση ζωὴ δύνεται νὰ σκοτώσῃ τί διανοητικὸ σακάτεμα καταντᾷ νὰ προξενήσῃ. Σαράντα χρόνια καθηγητὴς κι ὅμως ἀκούστε πῶς μιλεῖ :

«Μεστοὶ χρηστῶν ἐλπίδων καὶ τὸ βαρὺ τῆς ὕλης φορτίον »ἀποθέμενοι ἀνερχόμεθα εἰς τὰς ἀπείρους τοῦ χώρου ἐκτά»σεις ἐν αἷς ἐκ τῆς θέας τοῦ χοροῦ τῶν ἀστέρων, θέλομεν »ὑμνεῖ τὸν κοσμοπλόκον Θεόν !»

Εἶναι νὰ μὴ χαμογελάσῃ κανεὶς ;

Καὶ τ' ἄλλο :

«Δὲν ἔγινον ἀκόνη διὰ νὰ ὀξύνω τὰς μαχαίρας τῶν ἐχ»θρῶν τῆς ἐθνικῆς γλώσσης χυδαϊστῶν, ἀλλὰ μάχαιρα ὃ »νὰ ἀμυνθῶ κατὰ τῶν βεβηλώσεών των».

Τὴν κάμα δὲν τήνε φοβούμαστε καὶ τ' ἀκόνι δὲ μᾶς χρειάζεται. Πάλι καλήτερα θὰ εἴτανε ν' ἀποτραβιότανε ἀλάργα στὸ χορὸ τῶν ἄστρων ὁ κ. Μιστριώτης μὲ τοὺς ὀπαδούς του. Δίχως ἄλλο θ' ἀντικρύσουνε ὄμορφη θέα κεῖ πάνω καὶ μεῖς πάλι ἐδῶ κάτω θὰ βροῦμε σημαντικὴ καλυτέρευση στὴ δική μας.

Ἀναφέραμε καὶ τοὺς ὀπαδοὺς γιατὶ στὴ γιορτὴ ποὺ γίνηκε στὸ Πανεπιστήμιο γιὰ τὸ σαραντόχρονο τοῦ κ. Μιστριώτη κάποιος ἀπ' αὐτοὺς μᾶς τίμησε μὲ λιβελλικὸ ὕμνο. Νά καὶ τὸ δείγμα :

«Καὶ εἴδομεν τοὺς μιαροὺς ἐκείνους ἀνάπηρους
»Γελώτων παρανάλωμα, στυγνούς, ὠχρούς, οἰκτίστους,
»Μορύχους νέους, κεινουργεῖς κοβάλους καὶ Σατύρους
»Εἰς τὸν Καιάδαν πίπτοντας τοῦ αἴσχους καταπτύστους».

Σαράντα χρόνια καθηγητὴς καὶ νὰ τί δίδαξε. Εἶναι νὰ μὴν τόνε λυπᾶσαι ;

Μὰ ὄχι, δὲ φτάνει μόνο ἡ λύπη. Τώρα σηκώνεται κι ὁ θυμός. Ὄχι γιατὶ μᾶς βρίσανε ἐμᾶς τ' ἄτομα, μὰ γιατὶ βρίζοντας ἐμᾶς βρίζουνε τὸ ἔθνος. Γιατὶ ἐμεῖς εἴμαστε ἡ ψυχὴ κ' ἡ δύναμη τοῦ ἔθνους, γιατὶ ἐμεῖς εἴμαστε κεῖνοι ποὺ δουλεύουνε γιὰ νὰ τὸ ἀναστήσουνε, ποὺ τὸ θέμε μεγάλο καὶ δυνατὸ καὶ ξεσκλαβωμένο ἀπὸ κάθε ἀλυσίδα, γιατὶ ἐμεῖς ἔχουμε μέσα μας ὁλάκερη τὴν παράδοση κι ὄχι κεῖνοι ποὺ ταχτήκανε νὰ τήνε φυλάγουνε. Τήνε φύλαγαν, τήνε φύλαγαν τόσους αἰώνες τώρα ὡς ποὺ μιὰ μέρα ἡ ἐθνικὴ παράδοση βαρέθηκε τὴ φυλακή τους κι ἀφίνοντας πίσω της τὰ ροῦχα της γιὰ νὰ τὰ κάνουνε φυλαχτὰ οἱ νυχτιασμένοι κλειδοκράτορες, ἔρχουνε γιὰ τὰ βουνὰ τὰ λεβέντικα καὶ γιὰ τὴ λεύτερη ζωὴ καὶ πῆγε νὰ ξαναβρῇ τὰ παληκάρια. Ἀπὸ τὴ λεύτερη ζωή, τήνε ξαναφέρνουμε πίσω πάλι ἐμεῖς τὴν ἐθνικὴ ψυχὴ κι ὅποιος δὲν τὴν ἀναγνωρίζει κι ὅποιος δὲ σκύβει νὰ πιστέψῃ—αὐτὸς εἶναι τοῦ ἔθνους ὀχτρὸς κι αὐτὸς ἄξιος νὰ γκρεμιστῇ στὸν Καιάδα.

★

ΤΑ ΠΑΡΑΤΡΑΓΩΔΑ ποὺ γινήκανε τώρα τελευταῖα στὴν Κύπρο μὲ τὴν ἐκλογὴ τοῦ Ἅγιου Κυρηνείας μᾶς θυμίζουνε ἀκόμα μιὰ φορὰ πὼς ἡ δημοκοπικὴ μανία κι ὁ κομματικὸς ἐγωϊσμὸς ποὺ φάγανε τὶς ἀρχαῖες δημοκρατίες γιὰ νὰ ξαναφανερωθοῦνε στοὺς θεολογικοὺς καυγάδες τοῦ Βυζαντίου καὶ στὶς Φαναριώτικες ραδιουργίες, πάντα κάπου κουφοκαίνε ἀφανίζοντας τὸ ἔθνος. Δὲ μιλοῦμε φυσικὰ γιὰ τὸ λεύτερο βασίλειο ὅπου τὸ κακὸ θέριεψε ὅλως διόλου ἀδιάντροπα.

Ἐμεῖς ἐδῶ δὲ θὰ ξετάσουμε ποιός ἔπρεπε ἢ δὲν ἔπρεπε νὰ γίνῃ ἀρχιεπίσκοπος στὴν Κύπρο. Οὔτε θὰ σκοτιστοῦμε καὶ πολὺ γιὰ τὰ ἐκκλησιαστικὰ συστήματα καὶ τοὺς κανονικοὺς νόμους. Αὐτὰ ὅλα εἶναι τύποι κ' οἱ τύποι ἔχουνε ἢ δὲν ἔχουνε σημασία ἀνάλογα μὲ τὴν ἐποχὴ καὶ τοὺς ἀνθρώπους.

Κεῖνο ποὺ θέμε νὰ τονίσουμε σ' αὐτὸ τὸ Κυπριακὸ ζήτημα εἶναι πώς :

1) Οἱ μητροπολίτες ἂν καταλαβαίνανε τὴν ἀξία τῆς ἀποστολῆς τους δὲ θὰ δημοκοπούσανε σὰ βουλευτὲς ἢ ψωροδήμαρχοι γιὰ νὰ πετύχουνε τὴν ἐκλογή τους μὲ κάθε μέσο.

2) Ὁ λαὸς δὲν ἔπρεπε νὰ χωρίζεται σὲ ἀντίμαχα κόμματα καὶ νὰ χτυπιέται καὶ νὰ διαγουμίζῃ τὴν ἀρχιεπισκοπὴ καὶ νὰ δείχνῃ ἔτσι πως δὲν ξέρει τί θὰ πῇ πολιτικὴ σύνεση καὶ πὼς τοῦ εἶναι ἀδύνατο νὰ δουλέψῃ μὲ ὁμόνοια.

Ἔτσι ποὺ εἶναι σήμερα τὰ ἐθνικὰ πράματα μόνο συνεργασία μπορεῖ νὰ μᾶς φέρῃ σὲ κάποιο ξαναγέννημα. Μ' αὐτὴ ἡ συνεργασία πρέπει νὰ φαίνεται ἀπὸ τὰ μικρότερα στὰ πιὸ μεγάλα ζητήματα. Ὅλα ἔχουνε τὴν ἀξία τους. Κ' οἱ Κυλοὶ σήμερα τὴν ξεχνοῦνε στὴ γλώσσα τους. Ἔχει μιὰ δύναμη ὡστόσο ἡ ἁρμονία ποὺ τοῦ κάκου, θὰ τὴ νοιώσῃς καὶ κεῖ ἀκόμη ποὺ θαρρεῖς πὼς δὲ σὲ μέλει, καὶ κεῖ ἀκόμη ποὺ δὲν ξέρεις τί πρᾶμα εἶναι. Ἡ μισὴ γλώσσα, τὴν ἁρμονία δὲν τὴν ἔχει καὶ μήτε μπορεῖ νὰ τὴν ἀποχτήσῃ ποτέ της. Ὁ κόσμος πάντα θὰ τὸ καταλάβῃ, ὁ ἀγράμματος ὅπως κι ὁ γραμματισμένος. Τὸ αἴστημα τῆς ἁρμονίας φαίνεται πὼς μέσα μας ζῇ· ἅμα τὸ βλάψῃς, ξυπνᾷ, ἐρεθίζεται μαλιστα, καὶ μὴ βρίσκοντας τὸ λογαριασμό του, καταντᾷ στὸ ἀντίθετό του, ἀγριέβει, φωνάζει, πέφτουνε τὰ μαξιλλάρια —κ' ἔτσι ἔπεσε ἡ *Ὀρέστεια*.

Γιὰ τοῦτο μοῦ φάνηκε σημαντικὸ καὶ νὰ παιχτῇ καὶ νὰ πέσῃ. Γιὰ τὸ ἄλλο τὸ σημαντικὸ ποὺ ἀκολούθησε στὴν ἴδια ἐποχή, μόλις τολμῶ νὰ σᾶς μιλήσω, ἐπειδὴ κ' εἶναι ἄρθρο δικό μου. *Οἱ ἀπόλυτοι κανόνες*. Μὰ νὰ δῆτε πὼς ἡ σημασία του δὲν εἶναι ποὺ ἐγὼ τὄγραψα, ἡ σημασία του εἶναι ποὺ τὸ διαβάσανε φίλοι καὶ ποὺ τὄκαμα γιὰ φίλους. Θαρθῇ καιρός, κκθὼς τὄλεγα κι ἀλλοῦ (1), ὅπου θἀρχίσουμε ἥσυχα κ' εἰρηνικά, νὰ συζητοῦμε ἀναμεταξύ μας γιὰ τὸ τί πρέπει νὰ παρκδεχτοῦμε στὰ βιβλία μας, γιὰ τοὺς τύπους ποὺ θὰ διαλέξουμε, γιὰ τὴ γραμματική, μ' ἕνα λόγο, ποὺ θὰ καθιερώτουμε. Ἀφτὸ ἐννοεῖται πὼς εἶναι σημαντικό, ἀφοῦ γιὰ νὰ συζητοῦμε, θὰ πῇ πὼς εἴμαστε πολλοί. Μὲ τοὺς *Ἀπόλυτους κανόνες* τὸ λοιπὸ συζητοῦσα κ' ἔτσι κατόπι, λίγο λίγο, ἔγινε κ' ἡ *Ἀπολογία*, ἔτσι θὰ γίνουνε κι ἄλλα. Κ' ἔτσι πάμε ὁμπρός. Στὰ 1904, κάποιο νόημα εἶχε ποὺ γιὰ νὰ συναγρικηθοῦμε ὅλοι μας, γιὰ νὰ φτάσουμε πιὰ σὲ ἀποτέλεσμα θετικό, ποὺ νἄχῃ καὶ τοῦτο τὴν *ἁρμονία* του, κκνονίζαμε τὴ δύναμή μας. Ἀπὸ κάθε γωνιὰ τῆς Ἑλλάδας καὶ τῆς Ἀνατολῆς, στὸ ῥωμαΐκο, σηκωνόταν κ' ἕνάς δημοτικιστής. Πρίμα οἱ δουλειές μας Πηγαίναμε ὡς τὴν Ἀλεξάντρεια· ἔτρεχε ὁ καλός μας ὁ Βουτιερίδης ἐκεῖ κάτω καὶ μάνι μάνι τοῦ ἔδινα ἕνα γράμμα γιὰ τὸ *ψωμὶ καὶ τὸ νερό*, νὰ τοὺς τὸ διαβάσῃ καὶ νὰ τοὺς κατηχήσῃ, ἐπειδὴ κάθε φορὰ ποὺ μᾶς δίνεται ἀφορμή, χρέος μας νὰ κατηχοῦμε. Ἀμέ; Ἡ δουλειά μας ἀφτὸ θέλει.

Τέτοια στὶς 12 τοῦ Χριστοῦ, 1904, τὰ ἱστορικά μας. Ἀρχίζει ὁ τόμος εἰρηνικά, εἰρηνικὰ τελειώνει, μ' ἕναν πόλεμο στὴ μέση. Κοιτάξτε τώρα τί παράξενο. Μόλις παίρναμε τὴν ἀναπνοή μας καὶ ξέσπασε πάλε ἄλλος πόλεμος, μὰ τί πόλεμος ; Φοβερός. Κι ὡστόσο ἡ ἀφορμή του κωμική, ὁ *Σουρής*. Μιὰ ψυχολογική, κριτικὴ μελέτη γιὰ τὸ Σουρή, τοὺς ἄνοιξε τὰ μυαλά. Θὰ σᾶς δηγηθῶ τὸν πόλεμο μὲ ὅλες του τὶς λεφτομέρειες, μὰ θὰ τονὲ δηγηθῶ τοῦ χρόνου, στὸν ἀριθ. Ε'. Δὲ χωρεῖ ἐδῶ. Ἔλπιζα πὼς θὰ σᾶς ἀποσώτω τὰ *Ῥόδα καὶ Μῆλα* μὲ τὸν Δ'. Δὲ γίνεται. Καὶ πρέπει νὰ σᾶς τὰ παρουσιάσω τὰ πράματα μὲ τὴ σειρά τους, ὥστε καὶ τὸ ἄρθρο μου γιὰ τὸ Σουρὴ δὲν τὸ βάζω. Σᾶς βεβαιώνω πὼς ἔχω λαχτάρα νὰ βγῇ κι ὁ πέμπτος, γιὰ νὰ πιάσουμε ὕστερα μὲ τὴν ἡσυχία μας τὰ μυθιστορήματά μας ποὺ εἶναι ὁλοέτοιμα καὶ διψοῦνε γιὰ φῶς.

* * *

Σᾶς ἔταξα στὴν ἀρχὴ ΤΡΙΑ ΛΟΓΙΑ. Οἱ τρεῖς ἀστερίσκοι ποὺ βλέπετε σᾶς εἰδοποιοῦνε πὼς τέλειωσε τὸ νούμερο ἕνα, πὼς ἀρχίζει τὸ δυό.

Καὶ τὰ δυό, πάλε γιὰ τὴν ἁρμονία.

Μακρὶ δὲν εἶναι· εἶναι ὅμως δύσκολο, γιατὶ ἔχω κάμποσα δυσάρεστα νὰ σᾶς πῶ.

Τί νὰ κάμουμε καὶ πῶς νὰ τὰ ποῦμε ; Νὰ τὰ ποῦμε νέττα σκέττα, μ' ὅλο τὸ θάρρος. Μὲ ξέρετε γιὰ φίλο τῆς ἀλήθειας. Amicus Plato, magis

1) Ἐ. κ. Μ., Β', 1—2.